

چرایی «آتش به اختیار» را تبیین کردند فرمان آتش به شیخون فرهنگی

«فرهنگ انصافا مظلوم است». این فرازی از بیانات رهبر معظم انقلاب درباره حوزه‌های مهم اما مغفول است.

«فرهنگ انصافا مظلوم است»؛ این فرازی از بیانات رهبر معظم انقلاب درباره حوزه‌های مهم اما مغفول است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بیش از دو دهه است که بر مظلومیت فرهنگ و ضرورت آماده‌سازی برای مقابله با مشکلات فرهنگی تاکید می‌کنند. زمانی ایشان در اوج سیاسی‌سازی شیخون فرهنگی، نسبت به ناتوی فرهنگی دشمن سخن گفتند و زمانی دیگر آنگاه که هنوز کسی خطر جنگ نرم را جدی نگرفته بود، نسبت به شیخون فرهنگی هشدار دادند. سال پیش هم در همین روزها بود که گلایه رهبر معظم انقلاب از ولنگاری فرهنگی، در صدر خبرها قرار گرفت اما همچنان داستان کم‌رنگی، کاری‌نهادهای فرهنگی، از شورای عالی انقلاب فرهنگی گرفته تا وزارت ارشاد ادامه پیدا کرد تا اینکه رهبر انقلاب در دیدار اخیر با دانشجویان از تعبیری مهم در اقدامات فرهنگی استفاده کردند و فرمودند: «همه هسته‌های فکری و فرهنگی و علمی و جهادی هر کدام کار کنند؛ مستقل آتش به اختیار باشند. البته قرارگاه مرکزی دستور می‌دهد اما چنانچه قرارگاه مرکزی اختلال دارد، شما افسران جنگ نرم، آنجا آتش به اختیارید».

این تشبیه کلیدی، تفاسیر مختلفی را در هفته اخیر در پی داشت؛ تفاسیری که گاه از سر کج‌فهمی، ناروا بوده‌اند. اما حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، چه قصدی از بیان این توصیه و این تعبیر داشتند؟ چه خلایبی در فضای فرهنگی کشور، سبب‌ساز مطرح‌کردن چنین تعبیری شده است؟ امروز مفهوم انقلابی‌گری چه نسبتی با آتش به اختیار است؟

مبارزه با شیخون فرهنگی

تعبیر آتش به اختیار وقتی در جلسه دیدار با دانشجویان از سوی رهبر معظم انقلاب عنوان می‌شود، نشان‌دهنده خواست ایشان مبتنی بر استقلال دانشگاه و مستقل‌بودن دانشجویان است. اما این را باید پوسته بحث در نظر آورد و به عمق سخنان ایشان پی برد. به طور مثال حسن بنیانیان رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای عالی انقلاب فرهنگی در گفت‌وگویی کوتاه با جام‌جم، معتقد است مجموعه فرمایشات ایشان در این جلسه، بر این استوار بوده است که نظام جمهوری اسلامی مسئولیتی خطیر در رابطه با فرهنگ بر عهده دارد. رئیس سابق حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، می‌گوید: «ایشان در واقع می‌خواستند همه نهادهای مربوط را متناسب با وظایفشان بر اهمیت چنین مسئولیت فرهنگی متوجه کنند و مهم‌ترین پیام آتش به اختیار همین است».

از سوی دیگر نایب‌رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی بر این باور است که این فرمان را باید در طول فرمان‌هایی در نظر آورد که تاکنون از جانب حضرت آقا مطرح شده است. نصرالله پژمان‌فر در توضیح این باور به جام‌جم می‌گوید: «تاکنون یکسری فرمان‌ها و تذکرات از سوی ایشان درباره مسائل فرهنگی مطرح شده است؛ تعبیری چون تهاجم فرهنگی، شیخون فرهنگی، ناتوی فرهنگی و... را ایشان در همین راستا عنوان کرده‌اند. این‌ها در طول این سال‌ها ذهن مردم متدین را به خود جلب کرده است. ایشان به مناسبت‌های مختلف گفته‌اند که نسبت به جریان‌های رسمی فرهنگی کشور خوشبین نیستند. فرموده‌اند که نگاهشان به جوانان مومن و انقلابی است که مسائل فرهنگی را رصد و اقدام می‌کنند. تشویق‌هایی که ایشان نسبت به نهادهای خودجوش مردمی صورت داده‌اند، همین اعتقاد است. حمایت‌هایشان از جشنواره فیلم عمار، مصداق این سخن است. از سویی توجه داشته باشید که حضرت آقا که هر سال در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران شرکت می‌کردند، دیگر در این رویداد حاضر نمی‌شوند. این تغییر از این روست که از برگزاری مراسم‌های رسمی فرهنگی فاصله می‌گیرند و به برنامه‌های فرهنگی مردمی توجه نشان می‌دهند. این مسیری است که به ما هم نشان می‌دهند؛ مسیری که باید بر آن سرمایه‌گذاری کنیم».

نماینده مردم مشهد در مجلس شورای اسلامی ادامه می‌دهد: «دشمن در حال فعال‌سازی ظرفیت‌هایش است و این‌جا هم جبهه‌ای در کار است که هماهنگی داخلی را فراموش کرده است. تعبیر آخر حضرت آقا مبنی بر آتش به اختیار و اختیاربودن را باید در کنار پازل منویات و فرامین ایشان بگذاریم. باید بدانیم که در این مرحله، کسانی که متولیان فرهنگ هستند اولویت‌ها را گم کرده‌اند. ما کم‌دچار مساله هستیم و معضل فرهنگی نیستیم اما در این میان می‌بینیم که برای تحقق یک نکته کوچک چطور برنامه‌ریزی و طراحی و نامه‌نگاری می‌کنند. متولی فرهنگ، مسیر و اولویت را گم کرده است و

همین‌جاست که وقتی با شیخون دشمن روبه‌رویم و فرماندهان فرهنگ کوتاهی می‌کنند و آدرس اشتباه می‌دهند، کسی که مسئولیت قرارگاه را دارد و در اوج دیدبانی است، دستور می‌دهد که خط مقدمی‌ها آتش به اختیار باشند. ایشان صراحتاً جوان‌ها را به پرداختن به مسائل اساسی دعوت کرده‌اند. حضرت آقا اقتضایی جدی را برای رسیدن به اهداف بلند تعیین و تبیین کرده‌اند.

دریافت پیام فرهنگی

پژمان درباره آثار فرمان آتش به اختیار رهبری با اشاره به سند 2030 اضافه می‌کند: «گلایه‌ها از شورای عالی انقلاب فرهنگی زیاد است؛ شورایی که دچار کم‌کاری در بررسی‌هاش شده است. بنابراین فرمانده ارشد مجبور می‌شود با فرمان آتش به اختیار وارد شود. این‌جا ورود بچه مسجدها، انقلابی‌ها، مردم، اعضای حوزه‌ها، اعضای علمی و اعضای دانشگاه‌ها لازم است که با اعتراض‌ها، مردمی وارد صحنه شوند تا متولیان را مجبور به کار درست بکنند. مثل اتفاقی که برای سند 2030 افتاد. در حالی که شورای عالی انقلاب فرهنگی که باید پیگیر منویات رهبری باشد، به امور دیگری مشغول است، آتش‌ها و اختیارها وارد عمل شدند و 2030 را لغو کردند».

نایب‌رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی در پاسخ به این‌ها که «حساسیت‌های شکل‌گرفته به فرمان آتش‌ها و اختیار در صورتی که اصل هشت قانون اساسی و امر به معروف و نهی از منکر نیز حامل همین پیام است، برای چیست»، می‌گوید: «چون این بار با صراحت بیشتری بیان شده و مسیر دقیق‌تر ترسیم شده است، برخی نگران شده‌اند! کسانی که متولی فرهنگ‌اند، با ضعف‌ها، هایشان کشور را دچار مشکل و حضرت آقا را گله‌مند کرده‌اند. بنابراین، کسی که کوتاهی کرده و در حال سوءتعبیر است و می‌گوید این سوءتفاهم بوده است. می‌گویند حرف‌های رهبری دوپهلو است. چنین نیست، اتفاقاً سخنان ایشان صریح است. کسانی که در دفاع مقدس بوده‌اند، حتی به فرهنگ نگاه قرارگاهی دارند و می‌دانند که نگاه حضرت آقا نیز به مسائل فرهنگی، قرارگاهی بوده است. ایشان مسائل فرهنگی را همواره به عنوان جنگی بین حق و باطل می‌دانند. این افراد، مساله را تفسیر به رای می‌خواهند بکنند. این در حالی است که آن کسانی که قرار بود پیام را بگیرند، گرفتند. به نظرم این پیام، مخاطبی داشت و مخاطبش هم پیام عملیات را دقیق دریافت کرده است. شاهد تحولات بزرگی براساس این استراتژی خواهیم بود. امت حزب‌الله نمی‌نشیند که دیگران برایشان تصمیم بگیرند. عده‌ها ای به بهانه نشستن پای سفره رهبری، می‌گویند ما بهتر از شما می‌فهمیم. آقا با این حرف، خط فرمان را این‌ها گرفتند و دست جوانان مومن انقلابی دادند. فرمانده با دقت پیغام داده و ما هم با دقت پیام را دریافت کردیم».

مراقبت از سنگرها

دکتر فرشته روح‌افزا، نیز به مانند نصرالله پژمان‌فر معتقد است اصطلاح آتش‌ها و اختیار از سر بی‌توجهی مسئولان به تذکرات پیشین رهبر معظم انقلاب از سوی ایشان مطرح شده است. مدیر رصد و آمار شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز به جنگ نرم، نفوذ فرهنگی و نفوذ به عنوان تذکرها، پیشین رهبری اشاره می‌کند و مسکوت‌ماندن آن تذکرات را عامل اصلی فرمان آتش‌ها و اختیار می‌داند. این استاد پیشین دانشگاه الزهراء می‌افزاید: «همه خاکریزهای فرهنگی را واگذار کرده‌ایم و دیگر باید آتش به اختیار باشیم. ما از مبنای ایرانی و اسلامی کار فرهنگی فاصله گرفته‌ایم؛ حتی مراسم سنتی‌مان را هم بر اساس مدل‌های غربی برگزار می‌کنیم. تهاجم فرهنگی را نتوانسته‌ایم خنثی کنیم و اعتماد به نفس و هویت را از دست داده‌ایم. نه سینما به هویت ملی و اسلامی می‌پردازد و نه دیگر هنرها. چون کار درست فرهنگی نکرده‌ایم، ماجرا از تذکر عبور کرده و به فرمان آتش به اختیار رسیده است. سیلی آمده و هر کس باید سنگر خودش را بسازد».

او با اشاره به این‌ها که آتش‌ها و اختیار بودن تنها با ولنگاری فرهنگی نسبتی ندارد، بلکه پاسخی به اسقرار وضع ولنگار است، می‌افزاید: «وقتی ولنگاری فرهنگی رخ می‌دهد ایشان دستور به آتش به اختیاری می‌دهند. وقتی فرهنگمان به وضعی می‌افتد که نخبگانمان آروزشان رفتن به خارج از کشور است، این دستور صادر می‌شود. غرب سند آموزشی برای ما می‌نویسد و این مصداق ولنگاری فرهنگی است، در حالی که ما قرار نیست به جامعه نحیف فرهنگی آنها نزدیک شویم. این‌ها که در سند 2030 صرفاً واژه‌ها را تغییر دهیم مصداق ولنگاری است. آتش‌ها و اختیار بودن ما را موظف می‌کند که مراقب عمل درست دیگران باشیم. باید همه با هم بسیج شویم و بخوایم که امور درست شود. خواست مردم اولویت است. آتش‌ها و اختیار، مراقبت از سنگرها، مراقبت از سنگرهاست».

بازتاب‌های یک فرمان

عزت‌الله ضرغامی، رئیس سابق صداوسیما: آتش به اختیار یعنی خروج از انفعال و جبران کم‌کاری و

غفلت دستگاه‌ها؛ متولی کشور و در تعریف ارزش‌ها؛ انقلاب نیازی به اجازه گرفتن نیست. سعید پورعلی معاون فرهنگی جهاد دانشگاهی کشور: تاکید مقام معظم رهبری بر این بوده که جریان‌ها؛ دانشجویی در عرصه عمومی معطل امکانات و حمایت‌ها نباشد و خود مستقلا و با انگیزه حرکت کند. عبدالحسین خسروپناه، پژوهشگر دینی: آتش به اختیار زاییده دو عامل یعنی هجوم حداکثری دشمن فرهنگی و ضعف مدیریت فرهنگی نهادها است. نادر طالب‌زاده، کارگردان: دولت و رسانه در زمینه فرهنگ مقداری کند است و باید کمکش کرد، لذا آتش به اختیار؛ یعنی همه چیز. محمدباقر نوبخت، سخنگوی دولت: سوء استفاده سیاسی از اصطلاح «آتش به اختیار»؛ ظلم به رهبر جمهوری اسلامی است. عبدالحمید قدیریان، مسئول دفتر مطالعات کاربردی حوزه هنری: مفهوم «آتش به اختیار»؛ نقطه آغاز کاری جهادی در راستای مسائل فرهنگی است. مهدی عظیمی میرآبادی، فعال فرهنگی: توصیه ایشان تحت عنوان «آتش به اختیار»؛ دشمنان داخلی و خارجی را به «شدت دچار عصبیت جانکاه و سردرگمی جنون‌آمیز کرده» است. سیدضیا هاشمی، معاون فرهنگی و اجتماعی وزیر علوم: رهبری به دانشجویان توصیه کردند منتظر مقامات و مسئولان رسمی نباشند و خودشان با احساس مسئولیت فعالیت کنند و از قدیم هم ایشان فرموده اند که دانشجویان حکم افسران جنگ نرم را دارند.